

Årets växt(er) 2024 blir två klövrar: backklöver och brunklöver

Jan Y. Andersson

Några av klöverarterna hör till våra vanligaste växter. Framförallt rödklöver, *Trifolium pratense*, och vitklöver, *T. repens*, känner alla till även om arterna ibland förväxlas med närstående arter. Årets växter 2024, backklöver, *Trifolium montanum*, och brunklöver, *T. spadicum*, är däremot väsentligt sällsyntare och utbredningarna har stora regionala och lokala luckor. Jag botaniserar oftast i Stockholms län där jag är floraväktarsamordnare. När jag då och då hittar backklöver vet jag att här kan det också finnas mycket annat botaniskt intressant. Backklöver pryder artrika torrängar, och gör ofta sällskap med andra trevliga arter som solvända, *Helianthemum nummularium*, blodnäva, *Geranium sanguineum*, ängshavre, *Helictochloa pratensis*, och flentimotej, *Phleum phleoides*. Brunklöver har jag faktiskt aldrig sett i Stockholmstrakten, men andra botanister rapporterar den då och då i Artportalen, så den finns här men är sällsynt. Brunklöver brukar däremot ibland dyka upp som en extra bonus när jag inventerat kärlväxter eller floraväktat i norra Sverige, och då oftast i vägrenar, vägdiken och vid järnvägar.

Backklöver och **brunklöver** tillhör båda släktet *Trifolium*, dvs klövrar. *Trifolium* ingår i familjen Fabaceae, ärtväxter. *Trifolium*-arterna har ett antal typiska kännetecken bland övriga ärtväxter, t ex att bladen är trefingrade vilket också är vad namnet "Trifolium" (trebladig) innebär. Ibland utvecklas dock flera småblad än så och fyrklöver lär ju föra tur med sig. Ett annat kännetecken är att kronan sitter kvar på frukten, baljan, även efter blomningen. Vidare har klövrar oftast blommor i huvuden. De två klöverarterna som valts som Årets växter 2024 har valts för att de minskar i Sverige men frågan är i vilken omfattning. Detta vill vi veta.

Familjen ärtväxter är en stor, kosmopolitisk, familj med omkring 20000 arter i världen. De flesta har en tvåsymmetrisk fjärlig krona, speciellt alla svenska arter, där man skiljer mellan krondelarna segel, vingar och köl. Arterna är kända för att vara i symbios med kvävefixerande bakterier ("Rhizobia"), som bildar noder på rötterna. Detta gör att de utnyttjas som jordförbättrare inom jordbruket. Släktet *Trifolium* har cirka 300 arter i världen men är mest spridd på norra halvklotet. I Sverige finns det tretton ursprungliga och bofasta arter. Som viktiga foderväxter används rödklöver, alsikeklöver *T. hybridum*, och vitklöver. Bin och humlor är pollinatörer.

Backklöverns utbredning i Sverige är sydlig med en östlig tendens, medan brunklöver är mer nordlig men blir allt sparsammare i nordligaste Sverige. Båda arterna är ganska lätta att känna igen. I synnerhet brunklöver är typisk då kronbladen är höggula som unga men snart blir kastanjebruna (även innan de vissnat). Blomhuvudena är därför bruna med en gulaktig topp. Unga brunklöver skulle kunna förväxlas med två av våra gulblommiga klöverarter: gullklöver, *T. aureum*, och jordklöver, *T. campestre*, men här är kronan oföränderligt gul under blomningen, aldrig brun. Backklöver, å andra sidan, kan eventuellt förväxlas med andra vitblommiga klövrar som alsikeklöver och vitklöver. Ett typiskt skiljetecken för backklöver är att bladen är spetsiga med fint vasstandade kanter. Blomfärgen är vit med en ofta lätt gulaktig ton. Alsikeklöverns krona är oftast rödligt vilken backklöverns aldrig är.

Backklöver är flerårig, har en kraftig pålrot och en kort förvedad jordstam. Växtens stjälk är styv och upprätt, ullhårig och försedd med en bladrosett. Bladen är vithåriga undertill. Backklöver är en av torrbackarnas typiska arter. Även i öppna skogsbryn kan den trivas. Den lär ofta visa på var det tidigare varit slättermark. Blomningen sker i juni – juli. Den är ganska allmän till sällsynt i sydöstra Sverige ungefär upp till Dalarna och Gästrikland. Arten är kalkgynnad. Globalt finns den i större delen av Mellan- och Sydeuropa (utom i de västligaste delarna) och vidare österut till västra Sibirien och Iran. Artnamnet *montanum* har med berg att göra. Backklöver är rödlistad som Nära hotad (NT).

Brunklöver är ett- till tvåårig och även den har en kraftig pålrot med ett antal upprätta, blommande skott. Växten är nästan kal. Blomfodret är unikt med två bakre kala flikar och tre främre mycket långa och håriga flikar. Brunklöver växer i vallar och (speciellt tidigare) i slåtterängar, längs vägkanter och dikesrenar, samt i ruderatmark. I fuktiga vägkanter kan den ibland bilda massbestånd. Den är starkt kulturgynnad. Den kommer inte upp alla år på sina lokaler. Brunklöver lär ha spridit sig österifrån till Sverige under 1600 - 1700-talen, och under 1800-talet – tidigt 1900-tal ha inkommit med gräs- och vallfrö. Blomningen sker i juni – juli. Utbredningen är koncentrerad till norra Svealand och södra Norrland med förekomster ända upp till Norrbotten och Lappland. Den tycks ofta följa vägarna uppe i norr. Världsutbredningen är från Västeuropa till västra Sibirien och Iran, dock med vissa luckor. Artnamnet *spadiceum* betyder brun eller brunröd. Brunklöver är rödlistad som Nära hotad (NT).

Under 2024 är du välkommen att rapportera fynd av backklöver och brunklöver. Lägg in dina fynd direkt i Artportalen www.artportalen.se och då helst med **foto**. Försök att uppskatta antalet plantor, beskriv biotopen, och ange gärna om något hot mot lokalen föreligger. På SBF:s hemsida svenskbotanik.se kan du läsa mer om inventeringen *Årets växt*. Skicka dina rapporter senast 2024-10-30. Välkommen med dina rapporter!

Litteratur:

B Mossberg, L Stenberg, Nordens flora, sid 379-380 (2018). Bonnier fakta.

T Lagerberg, Vilda Växter i Norden, Band III, sid 952-961 (1948). Natur och kultur.

Se också *Artfakta* från SLU Artdatabanken. Länk: <https://artfakta.se/> .